

Åklagarområdet Syd-Öst
Södra Skånes Åklagarkammare

registrator.ak-
sodraskane@@aklagare.se

Begäran om överprövning

Överklagandenämnden för etikprövning begär överprövning av Åklagarmyndighetens beslut den 24 juni 2021 att inte inleda förundersökning i ärende AM-92305-21 (Överklagandenämndens dnr T29-2021/3.2).

Bakgrund

Överklagandenämnden har tillsyn över att etikprövningslagen (2003:460) efterlevs. Nämndens tillsynsansvar förtydligades med anledning av de lagändringar som trädde i kraft den 1 januari 2020. Rättstillämpningens bedömning av överträdelser av lagen är vägledande för nämndens fortsatta tillsynsarbete.

Forskning som omfattas av etikprövningslagen får enligt 6 § endast utföras om den har godkänts vid etikprövning.

Överklagandenämnden har i detta fall funnit att forskning bedrivits utan erforderligt etikprövningstillstånd, eftersom ifrågavarande forskning – en publicerad forskningsartikel – inte omfattades av det etikprövningstillstånd som meddelats av Etikprövningsmyndigheten. Forskning utan erforderligt etikprövningstillstånd är ett brott som hör under allmänt åtal (6 §) och som enligt 38 § har ett straffvärde som motsvarar böter eller fängelse. Ärendet anmäldes således till Åklagarmyndigheten med stöd av 35 § tredje stycket etikprövningslagen.

I beslut från Åklagarmyndigheten har anförts att uppgifterna i ärendet inte ger anledning att anta att brott som hör under allmänt åtal har förövats, varför förundersökning inte inleds. Eftersom det torde stå klart att forskning har bedrivits utan tillstånd uppfattar Överklagandenämnden åklagarens ställningstagande på så sätt att det bedömts att gärningen är att anse som ringa och därmed inte utgör brott. Om det är på det sättet hade det varit bra om det hade framgått av motiveringen till åklagarens beslut.

Syftet med etikprövningslagen är att skydda den enskilda människan och respekten för människovärdet vid forskning (1 §). Forskning som utförts utan etikprövningstillstånd anses vara den allvarligaste överträdelse som kan ske av etikprövningslagen. Överklagandenämnden har därför svårt att förstå hur en sådan överträdelse alls kan bedömas som ringa. En annan sak är att åklagaren kan göra bedömningen att de subjektiva rekvisiten inte är

Postadress

Överklagandenämnden för etikprövning
c/o Vetenskapsrådet
Box 1035
101 38 Stockholm

Besöksadress

Västra Järnvägsgatan 3

Telefon

08-546 77 610 vx

E-post

kansli@onep.se

Webbplats

www.onep.se

Datum
2021-09-13

Vårt diarienummer
T41-2021/3.2

uppfylla, men då borde beslutet att inte inleda förundersökning ha motiverats med att brott inte går att styrka (vilket skulle kunna ifrågasättas om inte tillräckliga uppgifter i det avseendet framkommit i Överklagandenämndens utredning inför anmälan och en förundersökning inte inleds).

Det är av stor vikt för nämndens framtida tillsynsverksamhet att få prövat vad som ska anses utgöra brott som faller under allmänt åtal. Om forskning utan erforderlig etikprövning anses vara en ringa överträdelse kommer Överklagandenämnden att överväga om det någonsin finns anledning till skälig misstanke om brott och därmed att göra åtalsanmälan, såsom anges i 35 § etikprövningslagen.

Överklagandenämnden begär mot bakgrund av det anförda att Åklagarmyndighetens beslut om att inte inleda förundersökning överprövas.

På Överklagandenämndens vägnar

Ann-Christine Lindeblad
Ordförande